

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐՅԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՄԵԾ ՌԵՎՈԼՈՒՑԻԱՅԻ XXIV ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈԱՒՏԵԻ ՆԱԽԱԳԱՀ

ԸՆԿԵՐ Ի. Վ. ՍՏԱԼԻՆԻ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄԸ

1941 թվի ՆՈՑԵՄԲԵՐԻ 6-ԻՆ

ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ԴԵՊՈՒՏԱՏՆԵՐԻ ՄՈՍԿՎԱՅԻ ՍՈՎԵՏԻ ՀԱՆԴԻՍԱՎՈՐ
ՆԻՍՏՈՒՄ, ԳՈՒՄԱՐՎԱԾ ՄՈՍԿՎԱ ՔԱՂԱՔԻ ՊԱՐՏԻԱԿԱՆ ԵՎ ՀԱԱՐԱԿԱԿԱՆ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՋՆԵՐԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅԱՄԲ

ԸՆԿԵՐՆԵՐ:

Քսանչորս տարի է անցել այն օրից, երբ մեզ մոտ հաղթեց Հոկտեմբերյան Սոցիալիստական ռեվոլյուցիան և մեր երկրում հաստատվեց սովետական հասարակարգը:

Մենք այժմ կանգնած ենք սովետական հասարակարգի դոյուքյան հաջորդ՝ 25-րդ տարվա շեմքին:

Սովորաբար Հոկտեմբերյան ռեվոլյուցիայի տարեդարձին նվիրված հանդիսավոր նիստերում հանրագումարի են բերվում անցած տարվա ընթացքում խաղաղ շինարարության բնագավառում ձեռք բերված մեր հաջողությունները: Մենք իրոք հնարավորություն ունենք այդպիսի ամփոփում կատարելու, որովհետև մեր հաջողությունները խաղաղ շինարարության բնագավառում աճում են ոչ միայն տարեցտարի, այլև ամսե-ամիս: Թե ոտանքին հաջողություններ են և որքան մեծ են դրանք, այդ հայտնի է բոլորին՝ ինչպես մեր բարեկամներին, այնպես էլ թշնամիներին:

Բայց անցած տարին միայն խաղաղ շինարարության տարի չէ, դրա հետ միասին անցած տարին նաև պատերազմի տարի է գերմանական զավթիչների դեմ, որոնք ուխտադրժորեն հարձակվեցին մեր խաղաղասեր երկրի վրա: Անցած տարվա միայն առաջին վեց ամսում մեզ հաջողվեց շարունակել մեր խաղաղ շինարարական աշխատանքը: Տարվա երկրորդ կեսը, չորս ամսից ավելի, անցնում է գերմանական իմպերիալիստների դեմ մղվող կատաղի պատերազմի պայմաններում: Այսպիսով, պատերազմը շրջադարձային կետ դարձավ անցած տարում մեր երկրի զարգացման գործում: Պատերազմի զգալիորեն կրճատեց, իսկ որոշ մարզերում բոլորովին դադարեցրեց մեր խաղաղ շինարարական աշխատանքը: Նա ստիպեց մեր ամբողջ աշխատանքը վերակառուցել ռազմական ձևով: Նա մեր երկիրը դարձրել է միասնական ու համապարփակ մի թիկունք, որն սպասարկում է ռազմաճակատին, սպասարկում է մեր Կարմիր Բանակին, մեր Ռազմա-Մովային Նախատրմին:

Խաղաղ շինարարության ժամանակաշրջանը վերջացավ: Սկսվել է գեր-

մանական զավթիչների դեմ մղվող ազատագրական պատերազմի ժամանակաշրջանը:

Ուստի միանգամայն տեղին է խոսել անցած տարվա երկրորդ կեսի, ապրիլի ճիշտ՝ տարվա երկրորդ կեսի ավելի քան չորս ամսվա պատերազմի հանրազուգումների և այն խնդիրների մասին, որ մենք դնում ենք մեր առջև այս ազատագրական պատերազմում:

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԸՆԹԱՑԲԸ ՉՈՐՍ ԱՄՍՈՒՄ

Պատերազմի սկզբում իմ ելույթներից մեկի մեջ ես արդեն ասել եմ, որ պատերազմը վտանգավոր սպառնալիք է ստեղծել մեր երկրի համար, որ մեր երկրի վրա լուրջ՝ վտանգ է կախվել, որ հարկավոր է հասկանալ, ըմբռնել այդ վտանգը և մեր ամբողջ աշխատանքը վերակառուցել ռազմական ձեռքի Այժմ, պատերազմի չորս ամսվա հանրազուգումներից ելնելով, ես պետք է ընդգծեմ, որ այդ վտանգը ոչ միայն չի թուլացել, այլ, ընդհակառակը, է՛լ ավելի է ուժեղացել: Թշնամին զավթել է Ուկրաինայի մեծ մասը, Բելոռուսիան, Մոլդովիան, Լիտվան, Լատվիան, Էստոնիան, մի շարք այլ մարզեր, թափանցել է Դոնբաս, սև ամպի նման կախվել է Լենինգրադի վրա, սպառնում է մեր պանծալի մայրաքաղաքին՝ Մոսկվային: Գերմանաֆաշիստական զավթիչները կողոպտում են մեր երկիրը, ավերում են բանվորներին, գյուղացիներին և ինտելիգենցիայի աշխատանքով ստեղծված քաղաքներն ու գյուղերը: Հիտլերյան հորդաններն սպանում և բռնություն են գործ դնում մեր երկրի խաղաղ բնակիչների վրա, չխնայելով կանանց, երեխաներին, ծերունիներին: Մեր երկրի այն մարզերում, որոնք զավթված են գերմանացիների կողմից, մեր եղբայրները տնքում են գերմանական կեղեքիչների լծի տակ:

Թշնամու արյան գետեր են հոսեցրել մեր բանակի և նավատորմի մարտիկները: պաշտպանելով հայրենիքի ու պատիվը ու ազատությունը, արիաբար հետ մղելով գաղաղած թշնամու զորհները, ցույց տալով խիզախության ու հերոսության օրինակներ: Բայց թշնամին կանգ չի տռնում զոհերի առաջ, նա մաղաչափ անդամ չի դնահատում իր զինվորների արյունը, նա ռազմաճակատ է նետում նորանոր ջոկատներ՝ շարքից ելածներին փոխարինելու համար և լարում է բոլոր ուժերը, որպեսզի գրավի Լենինգրադն ու Մոսկվան՝ նախքան ձմեռան վրա հասնելը, որովհետև նա գիտե, որ ձմեռը ոչ մի լավ բան չի խոստանում իրեն:

Պատերազմի չորս ամսվա ընթացքում մենք կորցրել ենք սպանված 359 հազար և անհետ կորած՝ 378 հազար մարդ, իսկ վիրավորներ ունենք 1.020 հազար մարդ: Նույն այդ ժամանակամիջոցում թշնամին կորցրել է ավելի քան չորս և կես միլիոն մարդ՝ սպանված, վիրավոր և գերի:

Կասկած չկա չի կարող, որ պատերազմի չորս ամսվա հետևանքով Գերմանիան, որի մարդկային ռեզերվներն արդեն սպառվում են, — զգալիորեն ավելի է թուլացել, քան թե Սովետական Միությունը, որի ռեզերվները միայն աճում են ծավալվում լրիվ հափով:

„ԿԱՅՆԱԿՆԱՅԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ“ ԶԱԽՈՂՈՒՄԸ

Հարձակման ձեռնարկելով մեր երկրի վրա, գերմանա-ֆաշիստական զավթիչները գտնում էին, որ իրենք անշուշտ կկարողանան Սովետական Միության հետ հաշիվը «վերջացնել» մեկ ու կես—երկու ամսում և կկարողանան այդ կարճ ժամանակամիջոցում հասնել մինչև Ուրալ: Պետք է ասել, որ գերմանացիները չէին թաքցնում «կայծակնային» հաղթության այդ պլանը: Ընդհակառակը, նրանք ամեն կերպ ազդարարում էին այդ: Սակայն փաստերը ցույց տվին «կայծակնային» պլանի ամբողջ թեթևամտությունն ու անհիմն լինելը: Այժմ այդ խելացնոր պլանը պետք է համարել վերջնականապես ձախողված: (Ծափահարություններ):

Ինչով բացատրել, որ «կայծակնային պատերազմը», որը հաջողվել էր Արևմտյան Եվրոպայում, չհաջողվեց և ձախողվեց Արևելքում:

Ինչի՞ վրա էին հույս դնում գերմանա-ֆաշիստական ստրատեգները, պնդելով, թե իրենք երկու ամսում հաշիվը կվերջացնեն Սովետական Միության հետ և այդ կարճ ժամանակամիջոցում կհասնեն մինչև Ուրալ:

Նրանք նկատի ունեին ամենից առաջ այն, որ լրջորեն հույս ունեին ստեղծել ընդհանուր կռաւիցիա ընդդեմ ՍՍՌՄ-ի, Մեծ Բրիտանիային և ԱՄՆ-ին ներգրավել այդ կռաւիցիայի մեջ, այդ երկրների կառավարող շրջաններին նախապես վախեցնելով ռուսացիայի ու ռվականով, և, այդպիսով, մեր երկրը լիովին մեկուսացնել մյուս պետություններից: Գերմանացիները գիտեին, որ առանձին պետությունների դասակարգերի միջև և այդ պետությունների ու Սովետական Երկրի միջև եղած հակասությունների օգտագործման իրենց քաղաքական խաղը արդեն տվել էր իր արդյունքները Փրանսիայում, որի կառավարողները թույլ ապուլ իրենց վախեցնել ռուսացիայի ու ռվականով, սարսափից Հիտլերի ոտքերի աակ դրին իրենց հայրենիքը, հրաժարվելով դիմադրությունից: Գերմանա-ֆաշիստական ստրատեգները կարծում էին, թե նույնը կկատարվի Մեծ Բրիտանիայի ու ԱՄՆ-ի հետ: Ոչ-անհայտ Հեսսը հենց դրա համար էլ գերմանական ֆաշիստների կողմից ուղարկվեց Անգլիա, որպեսզի համոզե անգլիական քաղաքագետներին, որ նրանք միանային ՍՍՌՄ-ի դեմ ծրագրվող ընդհանուր արշավանքին: Բայց գերմանացիները չարաչար սխալվեցին: (Ծափահարություններ): Մեծ Բրիտանիան ու ԱՄՆ-ը, չնայած Հեսսի ջանքերին, ոչ միայն չմիացան ՍՍՌՄ-ի դեմ գերմանա-ֆաշիստական զավթիչների արշավանքին, այլ, ընդհակառակը, գտնվեցին ՍՍՌՄ-ի հետ միևնույն լագերում՝ ընդդեմ հիտլերյան Գերմանիայի: ՍՍՌՄ-ը ոչ միայն չմեկուսացվեց, այլ, ընդհակառակը, ձեռք բերեց նոր դաշնակիցներ հանձինս Մեծ Բրիտանիայի, ԱՄՆ-ի և գերմանացիների կողմից օկուպացիայի ենթարկված այլ երկրների: Բանից դուրս եկավ, որ հակասությունների օգտագործման և ռուսացիայի ու ռվականով վախեցնելու գերմանական քաղաքական խաղը կորցրել է իր ուժը և այլևս պիտանի չէ նոր պայմանների համար: Եվ ոչ միայն պիտանի չէ, այլ նաև հղի է գերմանական զավթիչների համար մեծ վտանգներով, որովհետև դա պատերազմի նոր պայմաններում հասցնում է ուղղակի հակադիր արդյունքների:

Երկրորդ, գերմանացիներն այն հույսն ունեին, թե սովետական կարգերն անկայուն են, սովետական թիկունքը խախտում է, ենթադրելով, թե

առաջին իսկ լուրջ հարվածից և Կարմիր Բանակի առաջին անհաջողություններից հետո կոնֆլիկտներ կսկսվեն բանվորների ու գյուղացիների միջև, տուրուզմիտոց կսկսվի ՍՍՌՄ-ի ժողովուրդների միջև, ապստամբություններ տեղի կունենան, և երկիրը կտրոհվի բազկացուցիչ մասերի, որ պետք է հեշտացնեն գերմանական զավթիչների առաջխաղացումն ընդհուպ մինչև Ուրալ: Բայց գերմանացիներն այստեղ ևս չարաչար սխալվեցին: Կարմիր Բանակի անհաջողությունները ոչ միայն չթուլացրին, այլ, ընդհակառակը, է՛լ ավելի ամրապնդեցին ինչպես բանվորների ու գյուղացիների զաշինքը, այնպես էլ ՍՍՌՄ-ի ժողովուրդների բարեկամությունը: (Ծափահարություններ): Դեռ ավելին,—դրանք ՍՍՌՄ-ի ժողովուրդների ընտանիքը դարձրին միասնական, անխորտակելի մի լագեր, որն անձնվիրաբար պաշտպանում է իր Կարմիր Բանակին, իր Կարմիր Նավատորմին:

Դեռ երբեք սովետական թիկունքն այնպես ամուր չէր եղել, ինչպես այժմ: (Բռւււմ ծափահարություններ): Միանգամայն հավանական է, որ ամեն մի այլ պետություն, ունենալով տերիտորիաների այնպիսի կորուստներ, ինչպիսին մենք ունենք այժմ, չէր դիմանա փորձությունը և կքայքայվեր: Եթե սովետական հասարակակարգն այդպես հեշտությամբ դիմացավ փորձությունը և է՛լ ավելի ամրապնդեց իր թիկունքը, ապա այդ նշանակում է, որ սովետական հասարակակարգն այժմ ամենամուր հասարակակարգն է: (Բռւււմ ծափահարություններ):

Գերմանական զավթիչները հույս ունեին, վերջապես, թե Կարմիր Բանակը և Կարմիր Նավատորմը թույլ են, ենթադրելով, թե գերմանական բանակին ու գերմանական նավատորմին կհաջողվի առաջին իսկ հարվածից հետո շարտել և ցիրուցան անել մեր բանակն ու մեր նավատորմը, իրենց համար անարգել առաջխաղացման ճանապարհ բաց անելով դեպի մեր երկրի խորքը: Բայց գերմանացիներն այստեղ ևս չարաչար սխալվեցին, գերագնահատելով իրենց ուժերը և թերագնահատելով մեր բանակն ու մեր նավատորմը: Իհարկե, մեր բանակն ու մեր նավատորմը դեռ երիտասարդ են, նրանք պատերազմում են ընդամենը չորս ամիս, նրանք դեռ չեն կարողացել դառնալ միանգամայն կազրային, մինչդեռ նրանք իրենց հանդեպ ունեն գերմանացիների կազրային նավատորմն ու կազրային բանակը, որոնք արդեն եթե ու տարի է պատերազմ են մղում: Բայց, նախ՝ մեր բանակի բարոյական վիճակն ավելի բարձր է, քան գերմանական բանակինը, որովհետև մեր բանակը պաշտպանում է իր հայրենիքն օտարերկրյա զավթիչներից և հավատում է իր գործի արդարությունը, մինչդեռ գերմանական բանակը զավթողական պատերազմ է մղում և կողոպտում է ուրիշի երկիրը, հնարավորություն չունենալով մի րոպե անգամ հավատալու իր նողկալի գործի արդարությունը: Կասկած լինել չի կարող, որ իրենց հայրենիքի պաշտպանության գաղափարը, հանուն ինչի էլ հենց կռվում են մեր մարդիկ, պետք է մեր բանակում ծնի, և իրոք ծնում է, հերոսներ, որոնք ամրապնդում են Կարմիր Բանակը, մինչդեռ օտար երկրի զավթման ու կողոպտման գաղափարը, հանուն ինչի իսկապես հենց պատերազմ են մղում գերմանացիները, պետք է գերմանական բանակում ծնի, և իրոք ծնում է, պրոֆեսիոնալ կողոպտիչներ, որոնք զուրկ են որևէ բարոյական հիմքից և քայքայում են գերմանական բանակը: Երկրորդ՝ առաջ շարժվելով դեպի մեր երկրի խորքը, գերմանական բանակը հեռանում է իր գերմանական թիկունքից, ստիպված

է գործել թշնամական միջավայրում, ստիպված է օտար երկրում ստեղծել նոր թիկունք, որը միևնույն ժամանակ քայքայում են մեր պարտիզանները, մի բան, որ հիմքից կազմալուծում է գերմանական բանակի մատակարարումը, նրան ստիպում է վախենալ իր թիկունքից և նրա մեջ մեռցնում է հավատը զեպի իր գրության կայունությունը, մինչդեռ մեր բանակը գործում է իր հարազատ միջավայրում, վայելում է իր թիկունքի անընդհատ աջակցությունը, ունի ապահովված մատակարարում մարդկանցով, ռազմամթերքով, պարենամթերքով և հաստատ հավատում է իր թիկունքին: Ահա թե ինչու մեր բանակն ավելի ուժեղ դուրս եկավ, քան ենթադրում էին գերմանացիները, իսկ գերմանական բանակն ավելի թույլ, քան թե կարելի էր ենթադրել, դատելով գերմանական զավթիչների պարծենկոտ ռեկլամներին: Լենինգրադի և Սոսկովայի պաշտպանությունը, որտեղ մեր դիվիզիաները վերջերս ոչնչացրին գերմանացիների մի երեք տասնյակ կազրային դիվիզիաներ, ցույց է տալիս, որ հայրենական պատերազմի բոցերի մեջ կոփվում և արդեն կոփվել են սովետական նոր մարտիկներ ու հրամանատարներ, օդաչուներ, հրետանավորներ, ականանետներ, տանկիստներ, հետեակայիններ, նավաստիներ, որոնք վաղը ահ ու սարսափ կդառնան գերմանական բանակի համար: (Բուռն ծափահարություններ):

Կասկած չկա, որ այս բոլոր հանգամանքները, միասին վերցրած, կանխորոշեցին «կայծակնային պատերազմի» ձախողման անխուսափելիությունն Արևելքում:

ՄԵՐ ԲԱՆԱԿԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱՎՈՐ ԱՆՀԱՋՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐԸ

Այս ամենը, իհարկե, ճիշտ է: Բայց ճիշտ է նաև այն, որ այս նպատավոր պայմանների հետ միասին կան Կարմիր Բանակի համար նաև անբարենպաստ մի շարք պայմաններ, որոնց հետևանքով մեր բանակը ժամանակավոր անհաջողություններ է կրում, ստիպված է նահանջել, ստիպված է թշնամուն հանձնել մեր երկրի մի շարք մարզերը:

Ի՞նչ անբարենպաստ պայմաններ են դրանք:

Որոնք են Կարմիր Բանակի ժամանակավոր ռազմական անհաջողությունների պատճառները:

Կարմիր Բանակի անհաջողությունների պատճառներից մեկը գերմանաֆաշիստական զորքերի դեմ երկրորդ ճակատի բացակայությունն է Եվրոպայում: Բանն այն է, որ ներկայումս եվրոպական կոնտինենտում գոյություն չունեն Մեծ Բրիտանիայի կամ Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների որևէ բանակներ, որոնք պատերազմ մղեին գերմանաֆաշիստական զորքերի դեմ, որի հետևանքով գերմանացիները հարկադրված չեն լինում մանրատել իրենց ուժերը և պատերազմ մղել երկու ճակատում՝ Արևմուտքում և Արևելքում: Եվ այս հանգամանքը հասցնում է այն բանին, որ գերմանացիներն Արևմուտքում իրենց թիկունքը համարելով ապահովված, հնարավորություն ունեն իրենց բոլոր զորքերը և Եվրոպայի իրենց զաշնակիցների զորքերն ուղղել մեր երկրի դեմ: Իրադրությունն այժմ այնպիսին է, որ մեր երկիրը միայնակ, առանց որևէ մեկի ռազմական օգնության, ազատազրական պատերազմ է մղում գերմանացիների, ֆինների, ռումինացիների, իտալացիների,

հունգարացիների միացյալ ուժերի դեմ: Գերմանացիները գոռոզանում են իրենց ժամանակավոր հաջողություններով և առանց չափ ու սահմանի գովաբանում են իրենց բանակը, հավատացնելով, թե նա միշտ էլ կարող է մարտերում մեն-մենակ հաղթել Կարմիր Բանակին: Բայց գերմանացիների հավաստիացումները դատարկ պարծենկոտություն են, որովհետև անհասկանալի է, թե այդ դեպքում ինչու հապա գերմանացիները դիմեցին Ֆինների, ռումինացիների, իտալացիների, հունգարացիների օգնությանը՝ ընդդեմ Կարմիր Բանակի, որը կռվում է բացառապես իր ուժերով, առանց կողմնակի ռազմական օգնության: Կասկած չկա, որ երկրորդ ճակատի բացակայությունը նվրոպայում՝ ընդդեմ գերմանացիների զգալիորեն հեշտացնում է գերմանական բանակի դրությունը: Բայց կասկած չի հարուցում, որ երկրորդ ճակատի ստեղծվելը նվրոպայի կոնախնենտում, — իսկ դա անկասկած պետք է ստեղծվի ամենամոտիկ ժամանակներս (բուն ծափահարություններ), — էսպես կթեթևացնի մեր բանակի դրությունը՝ ի փաստ գերմանական բանակի:

Մեր բանակի ժամանակավոր անհաջողությունների մյուս պատճառը տանկերի և մասամբ ավիացիայի պակասն է մեղանում: Ժամանակակից պատերազմում հետևակի համար շատ դժվար է կռվել առանց տանկերի և առանց օդից բավարար ավիացիոն պաշտպանություն ունենալու: Մեր ավիացիան որակով գերազանցում է գերմանական ավիացիայից, իսկ մեր պանծալի օդաչուներն իրենց պակեղ են անվեհեր մարտիկների փառքով: (Ծափահարություններ): Բայց ինքնաթիռներ մենք առայժմ ավելի քիչ ունենք, քան գերմանացիները: Մեր տանկերն իրենց որակով գերազանցում են գերմանական տանկերից, իսկ մեր պանծալի տանկիստներն ու հրետանավորները շատ անգամ են փախուստի մատնել գերմանական գովաբանված զորքերին՝ նրանց բազմաթիվ տանկերով: (Ծափահարություններ): Բայց տանկեր մենք, այնուամենայնիվ, մի քանի անգամ ավելի քիչ ունենք, քան գերմանացիները: Այդ է գերմանական բանակի ժամանակավոր հաջողությունների գաղտնիքը: Չի կարելի ասել, թե մեր տանկային արդյունաբերությունը վատ է աշխատում և մեր ռազմաճակատին քիչ տանկեր է տալիս: Ոչ, նա շատ լավ է աշխատում և արագորո՞ւմ է ոչ-քիչ թվով հիանալի տանկեր: Բայց գերմանացիներն արտադրում են անհամեմատ ավելի շատ տանկեր, որովհետև նրանք այժմ իրենց տրամադրություն տակ ունեն ոչ միայն իրենց տանկային արդյունաբերությունը, այլև Չեխոսլովակիայի, Բելգիայի, Հոլանդիայի, Ֆրանսիայի արդյունաբերությունը: Առանց այդ հանգամանքի Կարմիր Բանակը վաղուց ջախջախած կլիներ գերմանական բանակին, որը կռվի մեջ չէր մտնի առանց տանկերի և չէր դիմանա մեր զորամասերի հարվածին, եթե տանկերի տեսակետից գերակշռություն չունենար: (Ծափահարություններ):

Գոյություն ունի միայն մեկ միջոց, որն անհրաժեշտ է, որպեսզի գերոյի հավասարեցնենք գերմանացիների գերակշռությունը տանկերի ասպարեզում և դրանով իսկ արմատապես քարելավենք մեր բանակի դրությունը: Նա, այդ միջոցը ոչ միայն այն է, որ մի քանի անգամ ավելացնենք տանկերի արտադրությունը մեր երկրում, այլ նաև այն, որ խիստ կերպով ավելացնենք հակատանկային ինքնաթիռների, հակատանկային հրացանների ու հրանոթների, հակատանկային նռնակների ու ականանետիչների արտադրու-

թյունը, կառուցենք ավելի մեծ թվով հակատանկային փոսեր և հակատանկային ամեն տեսակ այլ խոչընդոտներ:

Այս է այժմ խնդիրը:

Մենք կարող ենք կատարել այս խնդիրը և մենք պետք է այդ կատարենք, ինչպես էլ լինի:

ՈՎԲԵՐ ԵՆ „ՆԱԾԻՈՆԱԼ-ՍՈՑԻԱԼԻՍՏՆԵՐԸ“

Գերմանական զավթիչներին, այսինքն՝ հիտլերականներին մեզ մոտ սովորաբար անվանում են ֆաշիստներ: Հիտլերականները, բանից դուրս է գալիս, այդ ճիշտ չեն համարում և համառորեն շարունակում են իրենց անվանել «նացիոնալ-սոցիալիստներ»: Հետևապես, գերմանացիներն ուզում են հավատացնել մեզ, թե հիտլերականների պարտիան, գերմանական զավթիչների պարտիան, որը կոդոպտում է Եվրոպան և որը չարանենգ հարձակում կազմակերպեց մեր սոցիալիստական պետութայն դեմ, սոցիալիստական պարտիա է: Այդ հնարավոր է արդյոք: Խոչ ընդհանուր բան կարող է լինել սոցիալիզմի և հիտլերյան գաղաղած զավթիչների միջև, որոնք կոդոպտում և ճնշում են Եվրոպայի ժողովուրդներին:

Կարելի է արդյոք հիտլերականներին համարել նացիոնալիստներ: Ո՛չ, չի կարելի: Իրականում հիտլերականներն այժմ ոչ թե նացիոնալիստներ են, այլ իմպերիալիստներ: Քանի դեռ հիտլերականներն զրադվում էին գերմանական հողերն ի մի հավաքելով ու Հոենոսթյան մարզը, Ավստրիան և այլն միակցելով, նրանց կարելի էր որոշ հիմքով համարել նացիոնալիստներ: Բայց այն բանից հետո, երբ նրանք զավթեցին ուրիշ տերիտորիաներ և ստրկացրին եվրոպական ազգերին՝ չեխերին, սլովակներին, լեհերին, նորվեգացիներին, դանիացիներին, հոլանդացիներին, բելգիացիներին, ֆրանսիացիներին, սերբերին, հույներին, ուկրաինացիներին, բելոռուսներին, մերձբալթյան ժողովուրդներին և այլն ու սկսեցին ձգտել համաշխարհային տիրապետութայն, հիտլերյան պարտիան դադարեց նացիոնալիստական լիսնելուց, որովհետև նա այդ պահից դարձավ իմպերիալիստական, զավթողական, կեղեքիչ պարտիա:

Հիտլերականների պարտիան իմպերիալիստների պարտիա է, և այն էլ՝ աշխարհի բոլոր իմպերիալիստներից ամենագիշատիչ ու ամենաավագակային իմպերիալիստների:

Կարելի է արդյոք հիտլերականներին համարել սոցիալիստներ: Ո՛չ, չի կարելի: Իրականում հիտլերականները սոցիալիզմի ոխերիմ թշնամիներն են, ամենակատաղի ուսակցիոներներն ու սեհարյուրյակայիններ, որոնք Եվրոպայի բանվոր դասակարգին ու ժողովուրդներին զրկել են տարրական դեմոկրատական ազատություններից: Իրենց ուսակցիոն սեհարյուրյակային էությունը քողարկելու համար հիտլերականներն անգլո-ամերիկյան ներքին ուժերին անարգում են իբրև պոլստոկրատական ուժերի: Բայց Անգլիայում և ԱՄՆ-ում կան տարրական դեմոկրատական ազատություններ, գոյություն ունեն բանվորներն ու ծառայողներն պրոֆմիություններ, գոյություն ունեն բանվորական պարտիաներ, գոյություն ունի պառլամենտ, իսկ Գերմանիայում՝ հիտլերյան ուժերի օրով ոչնչացվել են այդ բոլոր ինստիտուտները: Բավական է միայն համեմատության մեջ դնել այս երկու կարգի փաստերը, որպեսզի հասկանալի լինի հիտլերյան ուժերի ուսակցիոն էությունը և անգլո-

ամերիկյան պրոտոկրատական ռեժիմի մասին գերմանական ֆաշիստների շահակրատությունն ամբողջ կեղծությունը: Ըստ էության հիտլերյան ռեժիմը պատճենն է հանդիսանում այն ռեակցիոն ռեժիմի, որ գոյություն ուներ Ռուսաստանում ցարիզմի օրով: Հայտնի է, որ հիտլերականները նույնպիսի հաճույքով ոտնակոխ են անում բանվորների իրավունքները, ինտելիգենցիայի իրավունքները և ժողովուրդների իրավունքները, ինչպես որ զրանք ոտնակոխ էր անում ցարական ռեժիմը, որ նրանք նույնպիսի հաճույքով կազմակերպում են միջնադարյան հրեական ջարդեր, ինչպես որ այդ կազմակերպում էր ցարական ռեժիմը:

Հիտլերյան պարտիան դեմոկրատական ազատությունների բռնամիներև պարտիա է, միջնադարյան ռեակցիայի և սևաբայալայի ջարդերի պարտիա:

Եվ եթե այդ մոլի իմպերիալիստներն ու ամենակատաղի ռեակցիոններները դեռ շարունակում են «նացիոնալիստների» ու «սոցիալիստների» քղամիդ հագնել, ապա նրանք այդ անում են, որպեսզի խաբեն ժողովրդին, մոլորեցնեն միամիտներին և «նացիոնալիզմի» ու «սոցիալիզմի» դրոշակի տակ քողարկեն իրենց ավազակային իմպերիալիստական էությունը:

Մի րամարդի փետուրներով պճնված ազնավներ... բայց որքան էլ ազնավները սիրամարդի փետուրներով պճնվեն, նրանք չեն դադարում ազնավ լինելուց:

«Հարկավոր է ամեն տեսակի միջոցներով, — ասում է Հիտլերը, — հասնել այն բանին, որ աշխարհը նվաճվի գերմանացիների կողմից: Եթե մենք ուզում ենք ստեղծել գերմանական մեր մեծ կայսրությունը, մենք պետք է ամենից առաջ դուրս մղենք ու բնաջնջենք սլավոնական ժողովուրդներին՝ ռուսներին, լեհերին, չեխերին, սլովակներին, բուլղարներին, ուկրաինացիներին, բելոռուսներին: Այդ բանը չանելու համար չկա ոչ մի պատճառ»:

«Մարդը, — ասում է Հիտլերը, — մեղավոր է իր ծնված օրից. նրան կառավարել կարելի է միայն ուժի միջոցով: Նրա հետ ունեցած վերաբերմունքի մեջ թույլատրելի են ամեն տեսակի մեթոդներ: Երբ քաղաքականությունը պահանջում է, պետք է ստել, մատնել և նույնիսկ սպանել»:

«Սպանեցեք յուրաքանչյուրին, — ասում է Գյոթլինգը, — ով դեմ է մեզ՝ սպանեցեք, սպանեցեք. դրա համար դուք չեք պատասխանատվություն կրում, այլ ես. ուստի սպանեցեք»:

«Ես, — ասում է Հիտլերը, — մարդուն ազատագրում եմ այն ստորացնող ցնորքից, որը կոչվում է խիղճ: Խիղճը, ինչպես և կրթությունը, խեղանդամ է դարձնում մարդուն: Ես ունեմ այն առավելությունը, որ ինձ չեն կաշկանդում տեսական կամ բարոյական կարգի ոչ մի տեսակ նկատառումներ»:

Գերմանական հրամանատարությունից սեպտեմբերի 25-ին 489-րդ հետևակային գնդին տրված հրամաններից մեկում, որը գտնվել է գերմանական մի սպանված ենթասպայի մոտ, ասվում է.

«Ես հրամայում եմ կրակ բանալ յուրաքանչյուր ռուսի դեմ, հենց որ նա կերևա 600 մետրի վրա: Ռուսը պետք է գիտենա, որ նա իր հանդեսը ունի վճռական թշնամի, որից նա չի կարող սպասել որևէ ներողամտություն»:

Գերմանական հրամանատարության կողմից գինվորներին ուղղված մի դիմումի մեջ, որը գտնվել է Մայնի Ֆրանկֆուրտի բնակիչ՝ սպանված լեհ-տեղանտ Դուսաավ Յիզելի մոտ, ասվում է.

«Գուռ չունենա սիրտ և նյարդեր, պատերազմի ժամանակ դրանք հարկավոր չեն: Ոչնչացրու քո մեջ խիղճն ու կարեկցությունը — սպանիր ամեն մի ոռուսի, ամեն մի սովետական մարդու. կանգ մի առնիր, եթե քո առջև կանգնած է ծերունի կամ կին, աղջիկ կամ տղա — սպանիր, դրանով դու քեզ կփրկես կործանումից, կապահովես քո ընտանիքի ապագան և հավիտյան կփառաբանվես»:

Ահա ձեզ հիտլերյան պարտիայի լիդերների և հիտլերյան հրամանատարության ծրագիրն ու ցուցումները, մարդկային կերպարանքը կորցրած և վայրի գազանների մակարդակին իջած մարդկանց ծրագիրն ու ցուցումները:

Եվ խզից ու պատվից զուրկ այդ մարդիկ, կենդանու ընտանիքային տեր այդ մարդիկ լկտիություն ունեն ոռուս մեծ ազգի՝ Պլեխանովի և Լենինի, Բելլինսկու և Ջերնիշևսկու, Պուշկինի և Տոլստոյի, Գլինկայի և Չայկովսկու, Գորկու և Ջեխովի, Սեչենովի և Պավլովի, Ռևյուսի և Սուբրինովի, Սուվորովի և Կուտուզովի ազգի բնաջնջման կոչ անելու...:

Գերմանական զավթիչներն ուղղում են ունենալ բնաջնջող պատերազմ ՍՍՌՄ-ի ժողովուրդների դեմ: Ի՞նչ կա որ, եթե գերմանացիներն ուղղում են ունենալ բնաջնջող պատերազմ, նրանք այդ կստանան: (Բուռն, երկարաակ ծափահարություններ):

Այսուհետև մեր խնդիրը, ՍՍՌՄ-ի ժողովուրդների խնդիրը, մեր բանակի և մեր նավատորմի մարտիկների, հրամանատարների ու քաղաշխատողների խնդիրը կլինի՝ մինչև վերջինը բնաջնջել այն բոլոր գերմանացիներին, որոնք ներխուժել են մեր հայրենիքի տերիտորիան՝ իբրև նրա օկուպանտներ: (Բուռն ծափահարություններ, «նիշտ է» բացակեցություններ, «ուռաներ»):

Ո՛հ մի գթություն գերմանական օկուպանտներին:

Մահ գերմանական օկուպանտներին: (Բուռն ծափահարություններ):

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԻՄՊԵՐԻԱԼԻՍՏՆԵՐԻ ԵՎ ՆՐԱՆՑ ԲԱՆԱԿՆԵՐԻ ՋԱԽՋԱԽՈՒՄՆ ԱՆԽՈՒՍԱՓԵԼԻ Է

Հենց միայն այն հանգամանքը, որ գերմանական զավթիչներն իրենց բարոյական դեգրադացիայի մեջ, կորցնելով մարդկային կերպարանքը, վաղուց արդեն իջել են վայրի գազանների մակարդակին, — հենց միայն այս հանգամանքն արդեն վկայում է, որ նրանք իրենց դատապարտել են անխուսափելի կործանման:

Բայց հիտլերյան զավթիչների և նրանց բանակների անխուսափելի կործանումը բնորոշվում է ոչ միայն բարոյական գործոններով:

Գոյություն ունեն ևս երեք հիմնական գործոններ, որոնց ուժերն աճում են օրեցօր և որոնք ոչ հեռավոր ապագայում պետք է հասցնեն հիտլերյան ավազակային իմպերիալիզմի անխուսափելի ջախջախմանը: (Ծափահարություններ):

Այդ, նախ՝ իմպերիալիստական Գերմանիայի եվրոպական թիկունքի անկախությունն է, «նոր կարգի» անկայունությունը Եվրոպայում: Գերմանական զավթիչներն ստրկացրել են եվրոպական կոնտինենտի ժողովուրդներին՝ Ֆրանսիայից սկսած մինչև Սովետական Մերձբալթիկան, Նորվեգիայից, Դանիայից, Բելգիայից, Հոլանդիայից և Սովետական Բելոռուսիայից

սկսած մինչև Բալկաններն ու Սովետական Ուկրաինան, նրանց զրկել են տարրական դեմոկրատական ազատություններից, նրանց զրկել են իրենց բախտը տնօրինելու իրավունքից, նրանցից խլել են հացը, միսը, հումքը, նրանց դարձրել են իրենց ստրուկները, խաչել են լեհերին, չեխերին, սերբերին և վճռել, որ Եվրոպայում տիրապետության հասնելով, իրենք այժմ կարող են դրա հիման վրա կառուցել Գերմանիայի համաշխարհային ախքապետությունը: Այդ բանը նրանց մոտ կոչվում է «նոր կարգ Եվրոպայում»: Բայց այդ ի՞նչ «հիմք» է, այդ ի՞նչ «նոր կարգ» է:

Միայն հիտլերյան ինքնասիրահար տխմարները չեն տեսնում, որ «նոր կարգը» Եվրոպայում և այդ կարգի ախրահույակ «հիմքը» մի հրաբուխ է ներկայացնում, որը պատրաստ է ամեն մի րոպե ժայթքելու և իր տափ թաղելու գերմանական իմպերիալիստական թղթե տնակը: Մատնանշում են Նապոլեոնին, հավատացնելով, թե Հիտլերը գործում է Նապոլեոնի նման և թե նա ամեն բանում նմանվում է Նապոլեոնին: Բայց, նախ՝ այդ զեպչում չպետք է մոռանալ Նապոլեոնի ճակատագրի մասին: Իսկ, երկրորդ՝ Հիտլերը Նապոլեոնին նման է ոչ ավելի, քան կատվի ձագը առյուծին (ծիծաղ, աղմկելիք ծափահարությամբ), որովհետև Նապոլեոնը կռվում էր ռեակցիայի ուժերի դեմ, հենվելով պրոգրեսիվ ուժերի վրա, իսկ Հիտլերը, ընդհակառակը, հենվում է ռեակցիոն ուժերի վրա, պայքար մղելով պրոգրեսիվ ուժերի դեմ: Միմիայն Բեռլինի հիտլերյան տխմարները չեն կարող հասկանալ, որ Եվրոպայի ստրկացված ժողովուրդները կայքաբարեն և կապստամբեն հիտլերյան բռնակալության դեմ: Ո՞վ կարող է կասկածել, որ ՍՍՌՄ-ը, Մեծ Բրիտանիան և ԱՄՆ-ը լիակատար աջակցություն ցույց կտան Եվրոպայի ժողովուրդներին՝ հիտլերյան բռնակալության դեմ մղվող նրանց ազատագրական պայքարում: (Մափախարություններ):

Այդ, երկրորդ՝ հիտլերյան զավթիչների գերմանական թիկունքի անկայունությունն է: Քանի դեռ հիտլերականներն զբաղվում էին Վերսալյան պայմանագրի հետևանքով կտոր-կտոր արված Գերմանիայի մասերն ի մի հավաքելով, նրանք կարող էին գտնել գերմանական ժողովրդի աջակցությունը, ժողովուրդը, որը ոգեշնչված էր Գերմանիայի վերականգնման իդեալով: Բայց այն բանից հետո, երբ այդ խնդիրը լուծվեց, իսկ հիտլերականները կանգնեցին իմպերիալիզմի ուղու վրա, ուրիշի հողերը զավթելու, օտար ժողովուրդներին նվաճելու ուղու վրա, Եվրոպայի ժողովուրդներին և ՍՍՌՄ-ի ժողովուրդներին դարձնելով ներկայիս Գերմանիայի ռեսերվ թշնամիները, — գերմանական ժողովրդի մեջ խորը բեկում կատարվեց պատերազմը շարունակելու դեմ, պատերազմը լիկվիդացիայի ենթարկելու համար: Երկու տարուց ավելի շարունակվող արյունահեղ պատերազմը, որի վերջը դեռ չի երևում, միլիոնավոր մարդկային զոհեր, սով, աղքատացում, համաճարակներ, ամենուրեք գերմանացիների դեմ թշնամական մթնոլորտ: Հիտլերի տխմար քաղաքականությունը, որը ՍՍՌՄ-ի ժողովուրդներին դարձրեց ներկայիս Գերմանիայի ռեսերվ թշնամին, — այս ամենը չէր կարող գերմանական ժողովրդին չըջել ընդդեմ ավելորդ ու ավերիչ պատերազմի: Միմիայն հիտլերյան տխմարները չեն կարող հասկանալ, որ գերմանական զորքերի ոչ միայն Եվրոպական թիկունքը, այլև գերմանական թիկունքն էլ մի հրաբուխ է ներկայացնում, որը պատրաստ է ժայթքելու և իր տափ թաղելու հիտլերյան ավանտյուրիստներին:

Այդ, զերջուպես, ՍՍՌՄ-ի, Մեծ Բրիտանիայի և Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների կողմից ինչպե՞ս է ընդգծվում գերմանա-ֆաշիստական իմպերիալիստների: Փաստ է, որ Մեծ Բրիտանիան, Ամերիկայի Միացյալ Նահանգները և Սովետական Միությունը միավորվել են, կազմելով միասնական մի լազեր, որն իր առջև նպատակ է դրել՝ ջախջախել հիտլերյան իմպերիալիստներին և նրանց զավթողական բանակները: Ժամանակակից պատերազմը մոտոռների պատերազմ է: Պատերազմը կշահի նա, ով մոտոռների արտադրության ասպարեզում կունենա ճնշող գերակշռություն: Եթե միացնենք ԱՄՆ-ի, Մեծ Բրիտանիայի և ՍՍՌՄ-ի մոտոռային արտադրությունը, ապա մենք մոտոռների ասպարեզում Գերմանիայի համեմատությամբ գերակշռություն կօտանանք առնվազն եռակի չափով: Դրանուհի է հիտլերյան ավազակային իմպերիալիզմի անխուսափելի կործանման հիմքերից մեկը:

Երեք տերությունների վերջերս Մոսկվայում տեղի ունեցած կոնֆերանսը՝ Մեծ Բրիտանիայի ներկայացուցիչ պ-րն Բիվերբրուկի և ԱՄՆ-ի ներկայացուցիչ պ-րն Հարրիմանի մասնակցությամբ, որոշեց մեր երկրին սիստեմատիկաբար օգնել տանկերով ու ավիացիայով: Ինչպես հայտնի է, մենք արդեն այդ որոշման հիման վրա սկսել ենք ստանալ տանկեր և ինքնաթիռներ: Դրանից ավելի առաջ Մեծ Բրիտանիան ապահովեց մեր երկրին այնպիսի զեֆիրիտային նյութեր մատակարարելը, ինչպես՝ ալյումինը, կապարը, անագը, նիկելը, կառնյուկը: Եթե դրան ավելացնենք այն փաստը, որ ռուս Ամերիկայի Միացյալ Նահանգները որոշել են Սովետական Միությունը տրամադրել մեկ միլիարդ զոլլարի փոխառություն, ապա կարելի է համոզված կերպով ասել, որ Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների, Մեծ Բրիտանիայի և ՍՍՌՄ-ի կողմից ռեալ զործ է (բառն ծափահարությամբ), որն աճում է և կաճի ի բարձրություն մեր ընդհանուր ազատագրական զործի:

Սրանք են այն դործոնները, որոնք որոշում են գերմանա-ֆաշիստական իմպերիալիզմի անխուսափելի կործանումը:

ՄԵՐ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Լենինը տարբերում էր երկու տիպի պատերազմ — զավթողական ու հեռակապես՝ անարդարացի պատերազմներ և ազատագրական, այսինքն՝ արդարացի պատերազմներ:

Գերմանացիներն այժմ մղում են զավթողական, անարդարացի պատերազմ, որի նպատակն է ուրիշի տերիտորիաների զավթումը և օտար ժողովուրդների նվաճումը: Ուստի բոլոր ազնիվ մարդիկ պետք է ոտքի ելնեն ընդդեմ գերմանական զավթիչների, իբրև թշնամիների:

Ի տարբերություն հիտլերյան Գերմանիայից, Սովետական Միությունը և նրա դաշնակիցները մղում են ազատագրական, արդարացի պատերազմ, որի նպատակն է Եվրոպայի և ԱՄՆ-ի ստրկացված ժողովուրդներին ազատագրել հիտլերյան բռնակալությունից: Ուստի, բոլոր ազնիվ մարդիկ պետք է պաշտպանեն ՍՍՌՄ-ի, Մեծ Բրիտանիայի և մյուս դաշնակիցների բանակներին իբրև ազատարար բանակներին:

Մենք չունենք և չենք կարող ունենալ պատերազմի այնպիսի նպատակներ, ինչպես ուրիշի տերիտորիաների գրավումը, օտար ժողովուրդների նվաճումը, — միևնույն է՝ խոսքը վերաբերում է Եվրոպայի ժողովուրդներին ու տերիտորիաներին, թե Ասիայի, այդ թվում նաև Իրանի, ժողովուրդներին:

ըին ու տերիտորիաներին: Մեր առաջնահերթ նպատակն է՝ մեր տերիտորիաներն ու մեր ժողովուրդներին ազատագրել դերմանա-ֆաշիստական լծից:

Մենք չունենք և չենք կարող ունենալ պատերազմի այնպիսի նպատակներ, ինչպես մեր կամքի ու մեր ռեժիմի փաթաթումը նվերոպայի սլավոնական և այլ ստրկացված ժողովուրդների վզին, որոնք օգնություն են սպասում մեզանից: Մեր նպատակն է՝ օգնել այդ ժողովուրդներին հիտլերյան բռնակալության դեմ մղվող նրանց ազատագրական պայքարում և ապա նրանց հնարավորություն տալ միանգամայն ազատորեն կարգավորվելու իրենց հողի վրա այնպես, ինչպես իրենք են ուզում: Ո՛չ մի միջամտություն այլ ժողովուրդների ներքին գործերին:

Բայց այդ նպատակներն իրականացնելու համար հարկավոր է ջախջախել գերմանական զավթիչների ռազմական ուժը, հարկավոր է մինչև վերջինը բնաջնջել բոլոր գերմանական օկուպանտներին (բուռն, երկարատև ծափահարություններ), որոնք ներխուժել են մեր հայրենիքը՝ նրան ստրկացնելու համար:

Բայց դրա համար անհրաժեշտ է, որ մեր բանակը և մեր նավատորմը գործոն ու ակտիվ աջակցություն ստանան մեր ամբողջ երկրի կողմից, որ մեր բանվորներն ու ծառայողները, տղամարդիկ և կանայք ձեռնարկություններում աշխատեն առանց ձեռքները ծալելու և ռազմաճակատին տան ավելի ու ավելի շատ տանկ, հակատանկային հրացան ու հրանոթ, ինքնաթիռ, թնդանոթ, ականանետիչ, զնդացի, հրացան, ռազմամթերք, որ մեր կոլխոզնիկները, տղամարդիկ ու կանայք, իրենց դաշտերում աշխատեն առանց ձեռքները ծալելու և ռազմաճակատին ու երկրին տան ավելի ու ավելի շատ հաց, միս, հումք՝ արդյունաբերության համար, որպեսզի մեր ամբողջ երկիրը և ՍՍՌՄ-ի բոլոր ժողովուրդները կազմակերպվեն, ստեղծելով միասնական մարտական մի լագեր, որը մեր բանակի ու նավատորմի հետ միասին աղա-տագրական մեծ պատերազմ մղի մեր հայրենիքի պատվի ու ազատության համար, գերմանական բանակների ջախջախման համար: (Բուռն ծափահարություններ):

Այս է այժմ խնդիրը:

Մենք կարող ենք և մենք պետք է կատարենք այս խնդիրը:

Միայն կատարելով այս խնդիրը և ջախջախելով գերմանական զավթիչներին, մենք կարող ենք ձեռք բերել երկարատև ու արդար խաղաղություն:

Լիակատար կերպով ջախջախենք գերմանական զավթիչներին: (Բուռն ծափահարություններ):

Ազատագրենք հիտլերյան բռնակալության լծի տակ տնքացող բոլոր ճնշված ժողովուրդներին: (Բուռն ծափահարություններ):

Կեցցե՛ Սովետական Միության ժողովուրդների անխորտակելի բարեկամությունը: (Բուռն ծափահարություններ):

Կեցցե՛ մեր Կարմիր Բանակը և մեր Կարմիր Նավատորմը: (Բուռն ծափահարություններ):

Կեցցե՛ մեր փառապանծ Հայրենիքը: (Բուռն ծափահարություններ):

Մեր գործն արդար է, հաղթանակը մերը կլինի:

(Բուռն ծափահարություններ: Բոլորը ոտքի են կանգնում: Բացակացություններ՝ «Մեծ Ստալինին ունա՛»: «Կեցցե՛ ընկեր Ստալինը»: Բուռն, երկար ժամանակ չդադարող օվացիա):